

طرح ارزشیابی برنامه ملی رابطان بهداشتی (داوطلبان سلامت)

چکیده یک صفحه ای

پیام اول: در سال ۱۳۶۹ وزارت بهداشت با انگیزه حل مشکلات بهداشتی، اقدام به طراحی و اجرای برنامه داوطلبان سلامت تحت عنوان «رابطان بهداشت» نمود. رابطین بهداشتی افرادی هستند که ساکن منطقه جغرافیای تحت پوشش خانه بهداشت یا مراکز بهداشتی درمانی هستند که با فرهنگ و آداب و رسوم مردم آن منطقه آشنایی دارند و به دلیل علاقه ای که جهت خدمت به مردم در مسایل بهداشتی دارند با خانه های بهداشت و مراکز بهداشتی درمانی همکاری می کنند. آنها به صورت کاملاً اختیاری و افتخاری که بدلیل علاقه آنان به امر بهداشت می باشد، فعالیت می نمایند و هیچ گونه حقوق و مزایا از طرف دولت یا هر ارگان دیگر دریافت نمی نمایند. برنامه کشوری رابطین بهداشتی با قدمتی بیش از ۲۵ سال یکی از افتخارات نظام سلامت کشور می باشد.

پیام دوم: دستاوردهای این برنامه عبارت است از: افزایش مشارکت مردم، افزایش سواد سلامت، افزایش پوشش و استفاده از خدمات سلامت، افزایش همکاری های بین بخشی.

پیام سوم: مهمترین نقاط ضعف برنامه نیز شامل موارد زیر می باشند: ضعف یک سیاست و نقشه راه منسجم برای برنامه داوطلبان سلامت، ضعف تصور درست و اعتقاد واقعی به مشارکت مردم از سوی سیاستگذاران، ضعف یک سیستم پایش و ارزشیابی مستمر، منابع مالی و حمایت نامناسب از برنامه، جدی گرفته نشدن برنامه در محیط، چند پیشگی کارشناسان جلب مشارکت مردمی استان ها و شهرستان ها و در اولویت قرارنگرفتن این برنامه، فقدان برنامه نرم افزاری و بانک اطلاعاتی معتبر برای داشتن اطلاعات داوطلبان سلامت، عدم اطلاع رسانی مناسب در خصوص برنامه، مشکلات انتقال پیامهای بهداشتی به مخاطبین، عدم استقبال از شرکت در برنامه داوطلبان سلامت.

پیام چهارم: به منظور بهبود وضعیت این برنامه راهکارهای زیر پیشنهاد می گردند: مشخص نمودن یک سیاست معین برای برنامه، اختصاص بودجه ای مستقل جهت پیشبرد اهداف برنامه، پایش و ارزشیابی مستمر و مدون برنامه و سیاستگذاری مبتنی بر شواهد، استفاده از ظرفیت ها و مشارکت دادن مردم در فرایند تصمیم گیری و سیاست گذاری، اختصاص یک واحد مستقل در ستادهای استانی و شهرستانی، همکاری درون و بین بخشی بیشتر، بازطراحی شیوه معرفی برنامه داوطلبان سلامت، بازطراحی شیوه آموزش، در نظر گرفتن تسهیلات مناسب برای داوطلبان سلامت و ایجاد انگیزه بیشتر در آنها، تدوین شیوه مدونی برای ثبت اطلاعات داوطلبان سلامت.

پیام پنجم: به نظر می رسد مهمترین ضعف این برنامه، نداشتن یک برنامه و هدف استراتژیک مشخص، و قائم به فرد بودن آن است به گونه ای که اگر مسئول آن عوض شود مسئول بعدی خود را مکلف به ادامه آن نمی داند. در واقع باید موضوع این برنامه از سیاست و سیاست زدگی به دور باشد تا با آمدن و رفتن دولت ها آسیب نبیند. این موضوع می تواند با « شبه NGO » اعلام کردن و (نه یک NGO مستقل) رابطین محقق شود که در این صورت خود گروه می تواند به ارتقای خود کمک کند. به بیان دیگر این برنامه بهتر است توسط خود رابطان اداره شود و مشوق های لازم نیز توسط خودشان فراهم شود تا به دستگاه های دولتی نیاز نداشته باشند. اما این کار هم مستلزم آن است وزارت بهداشت بر روی این شبه NGO نظارت داشته باشد به این صورت که انتظارات از طرف وزارت بهداشت به این افراد اعلام شود و آن ها براساس پروتکل های وزارتی اقدام به مداخله نمایند.